

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IV. Quomodo liceat revelare Crimen Proximi ad malum Proprium
vel tertii evitandum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

minus vitæ propriæ, quàm proximi: quid-
quid sit de fama. Ut proinde in talem etiam
quadrate videatur solemnè dictum *Augu-*
stini 1. de Civit. c. 26. urgentis & neminem
spontaneam mortem sibi inferre debere, velut
fugiendo molestias temporales (prout talis fa-
cit) ne incidat in perperas. Et 19. de Civit.
c. 6. Si enim secundum istorum (Philosopho-
rum scilicet Gentilium, mortem tibi in-
ferri posse censentium, contra quos supe-
rius egerat) sententiam delegerit ex hac viâ
fugere, quam diutius illa sustinere tormenta,
quod non commisit, commississe dicit.

41.
Confirma-
tur ex S.
Hieronymo.

Ad idem facit *Hieronymus Epist. ad In-*
nocentium de malere septies illâ, ubi refert
duobus falsè accusatis de adulterina co-
pula, quum præ tormentorum vi juvenis
falsè confiteretur crimen, muliere eum
constantia superante, miserimi juvenis
ad primum statim ictum amputatum esse
gladio caput, mulieris autem caput etiam
septimo ictu amputari non potuisse. De
isto autem præmittit: *Infelicissimus juvenis*
volens compendio mortis longos cruciatus vi-
tare, dum in suam mentitur sanguinem, ag-
gravavit alienum. Ubi aperte asserit, talem
iniquè & perniciosè mentitum esse in pro-
prium sanguinem; et præterea peccaverit
accusando alienum sanguinem inno-
centem. Subditque verba mulieris, in tor-
mentis Deum istem invocantis, non ideo
se negare velle, ne pereat, sed ideo mentiri nol-
le, ne peccet.

42.
Objeçtio.

Dices, potest quis confiteri crimen ve-
rum, Cui propterea sit occidendus à judi-
ce, absque eo quòd censetur seipsum oc-
cidere, seu morti suæ cooperari, ad quam
potius censetur se permissivè habere: ergo
similiter id censendum est in calu præsen-
ti. Respondet *Molina To. 5. d. 37. n. 18. Neg.*
Conf. eò quòd in calu præsen-
ti confessionem ponatur quasi in esse, quantum
ad justam judicis opinionem, causa demer-
itoria & causativa mortis ob eam infe-
rendæ, at confessio criminis veri solum sit
conditio, sine qua non operatur mortem
causa illius meritoria, scilicet ipsum cri-
men commissum, cujus sufficientia interim
erat quoddam remedium contra causam
mortis positam, sed latentem.

Responsio
prima.

Sed contra facit, quòd etiam in calu cri-
minis veri accusator legitimus censetur
citra culpam causa mortis subsequatæ per
executionem subsequenti sententiæ judi-
cis, ideoque incurrat irregularitatem ob
defectum lenitatis, ut proinde differentia
non videatur ponenda inter consistentem
crimen verum, & consistentem fallum,
quantum ad rationem causæ. Quare aliter.

43.
Responsio
secunda.

Respondetur, utroque calu posse quo-
dammodo consideri reum cooperari suæ ne-
ci, sed uno injustè, altero justè. Neque
enim omnis cooperatio ad necem justè ab
alio auctoritatem habente inferendam est
mala, quin immo hanc licet procurare, pe-

tendo & desiderando rationabili de causa
eam ut inferendam ab alio auctoritate præ-
dito: at cooperari ad mortem reverà injus-
tè inferendam innocenti, nullatenus lici-
tum est, etsi per accidens excusetur iudex
ratione erroris per ipsum reum scienter
causati. Plura vide apud *Wiggers & Lugo*
locis citatis.

Peres, an falsò crimen proprium con-
fessus teneatur adhuc sub mortali ad revo-
cationem? Responderent Auctores opi-
nionis mox refut. Neg. si timeatur pruden-
tè renovatio tormentorum, idque non
obstante perjurio fortassis commissio, quod
jam transit & penitentia coram Deo de-
lendum est non retractatione. At inhæ-
rendo jam traditæ doctrinæ, responden-
dum est Affirm. quando videlicet per re-
vocationem posset tolli aut impediri causa
mortis inique posita, quam alioquin cen-
setur voluntariè continuare. Secus, si inu-
tiliter seu absque prædicto effectu id fieret:
tunc enim non est amplius in potestate causa
mortis ejusque operatio. Quamvis juxta
Molina sit consultum, fierique solitum, ut
nihilominus in articulo mortis publicè in-
nocentiam suam metu tormentorum falsà
confessione perditam occidendus testaretur.
Quod etiam posset esse obligatorium
in calu, quo ex falsa confessione sequeba-
tur præjudicium famæ vel aliud damnum
aliorum. Ita *Lugo sup. n. 186.*

44.
An tenen-
tur jano-
ens falsam
confessio-
nem revo-
care,

QUESTIO IV.

Quomodo liceat revelare crimen
proximi ad malum proprium
vel tertii evitandum?

Dico I. Ad evadendam mortem aut
gravia tormenta licitè detegitur oc-
cultum alterius crimen extraconfessionali-
ter cognitum calu aut per commissum se-
cretum, dum inde non sequitur, nisi ad-
sumum detrimentum in bono famæ pro-
ximi. Ita *Soto, Navarrus, Molina, Lessius*
& alij passim.

Ad vici-
dam mor-
tem licet
pandere cri-
men privi-
um, etiam
secretum cog-
nitum, non
obstante con-
fessione
famæ.

Probari solet ex *Lessio c. 11. dub. 8. qui*
non tenetur quis cum tanto suo malo con-
servare occultatione veritatis famam proxi-
mi (idem est à fortiori de bonis fortunæ) uti
nec abstinere à demonstrandis pecuniis al-
terius, quas apud se occultatas habet. Sed
difficultas est, quòd in præsen-
ti tantum non servetur, sed positivè tollatur
fama proximi, quæ non nisi detectione
criminis tolli potest.

46.
Vera ratio.

Itaque contra *Lessium* sciendum id qui-
dem, sed ulterius dicendum, quòd fama
licitè tali calu tollatur, adeoque citra de-
tractionem, sicut dum id fit ad impedi-
das iniquas alterius machinationes, simili-
busve justis de causis. Cujus ulterior ratio
est, quòd in calu criminis veri & occultati
jus ad

Qu. IV. Quomodo liceat revelare crimen prox. ad malū evit. 349

jus ad famam non sit ita strictum & illimitatum, sed iustis & debitis de causis iuxta dictamen rectæ rationis tolli frequenter possit. Sic autem est similiter in præsentibus. Rationabile enim omnino est, ut tam gravia mala possit quis se avertere tali medio; immo irrationabile esset, id fieri non posse. Alioquin inter pecunias & famam est disparitas, quod illæ seu bona fortuna, secus quam bona famæ, originaliter communia, per divisionem sic facta sint singulorum, ut conditio primaeva quodammodo pro casu extremæ necessitatis reviviscat in ipsis; cum tamen fama alterius inviti citra injustitiam nequeat destrui per falsi criminis impositionem.

47. Secretum non tam arctè obligat.

Limitatio.

Alia limitatio.

43. Idem censendum, et si infamando simile malum imminet.

49. An hæc locum habeant, si notitia criminis sit in spiritibus extorata. Sententia affirmans probatur.

Instantia in contrarium.

præsens ablatio per supervenientem necessitatem purgari, quæ facit bona fortunæ communia. Quia immo merito videtur alter de se conqueri, tam quod vi & injuriâ prius secreta ejus scrutatus sit, quam quod nunc illa in ejus perniciem vertat, ut se liberet, sicque novam injuriam addat præcedenti.

Quare oppositum apparet sãdem regulariter æquitati consonum. Ademque tenet Soto, Navarrus, Molina & alii, quorum Nonnulli expressius agunt de solo periculo vitæ alteri imminenti, quasi (ut indicat, Molina, Navarrus, prout citat & sequitur Wiggers c. 1. dub. 14. in fine) dum solum esset periculum in rebus fortunæ, adhuc licita esset detractio, dummodo detegens sit paratus clarificare omne damnus.

Nec displicet regula Cardinalis de Lugo sup. n. 10. & seqq. docentis tunc demum revelationem licere, quasi nimirum injuria non præcessisset, quando retractus es ad talem statum, in quo propter præsentem necessitatem posse eamdem notitiam quovis modo, etiam aliis injuriosè, v.g. interceptione litterarum &c. comparare. Ad quod utique non sufficit quævis causa concernens, ob quam possem alioquin occultum crimen aperire (ne lata porta aperiat in inquirendis quavis methodo alienis secretis contra publicam quietem) sed quando ipse dominus secreti me vel alium innocentem iniquè vexat, aut ipse teneretur illud manifestare, aut quando id necessarium esset ad bonum reipublicæ. Quibus casibus non putem facile ab aliis Doctoribus negandum id posse fieri.

Dico III. Potest quis manifestare crimen occultum proximi, quatenus hæc manifestatio est necessaria ad impediendum notabile damnus, sive temporale sive spirituale, inde alioquin innocenti impendens, v.g. novi Petrum esse furem, possum monere eos quibus cohabitatur, ut sibi caveant. Deinde possum patefacere homicidam, si innocens esset condemnandus; immo ex charitate crimen manifestare teneor.

Ratio est: quia potest quis se & innocentem servare indemnem per moderatam defensionem, etiam cum detrimento invasoris in vita & membris; ergo multo magis in fama & ad quam supposita veritate criminis jus satis limitatum possidet. Deinde quisque habet jus proferendi in lucem, quod in sua cognitione abditum tenet, si ex illius occultatione aliis malum imminet: si enim id possit, ut sua, cur non ut proximi mala avertat, quem sicut se ipsum diligere debet? Unde ipse Salvator Math. 16. & Luca 12. occultam Phariseorum & perniciolam hypocritarum discipulis manifestavit, quatenus sibi ab eorundem fermento caverent. Similiter Apostolus 2. ad Timoth. 4. scribit: Alexander ararius multa

Sententia negans præferunt.

50. Regula Cardinalis de Lugo notanda.

Ad impediendum malum proximi quilibet licita sit detectio criminis alieni.

multa

multa mihi mala ostendit; quem & tu devita. Sic & instrui possunt fideles, ut sibi caveant ab uno aut pluribus occultis hæreticis, vel suspectam & perniciosam in fide aut moribus doctrinam tradentibus; uti Christus *Matth. 7.* monet attendendum à falsis Prophetis, qui extrinsecus apparent oves, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Quantitas autem damni, quod timeatur, prudenti judicio æstimanda est, an videlicet hic & nunc sufficiat aperiendo crimini.

52. Si plus quam necessesse revelatur, contra charitatem delinquitur; immo & contra justitiam.

Dixi in conclusione quatenus hac manifestatio est necessaria ad damnum impediendum: alioquin enim constat fore contra charitatem, quæ requirit vitari incommodum proximi, quando convenienter potest. Immo & juxta Doctores communius tunc erit contra justitiam, sicut contra illam peccat occidens invaluorem, si eum stringendo ensem, aut leviter percutiendo satis repellere possit. In dubio, an malum altera viã possit averti, licebit uti modo securiori, & crimen patefacere: quia causa innocentis in dubio est magis favorabilis, seu est plus ei favendum. Idem est in dubio, an sit revelatio profutura: si enim constaret quod non, frustra fieret criminis revelatio.

53. Objectiones.

Dices, non tenetur invaluus ex justitia fugere, etsi sic possit evadere vim invaluoris, quem proinde moderatè se defendendo occidens vel mutilans non facit contra justitiam: ergo licet aliter possit malum averti, non tamen etiam injustum erit id facere tali viã, scilicet aperiendo crimen. Admittunt Quidam tamen, quando criminolosus habet se per modum invaluoris mei aut proximi, rerumve ejus. Alii admittunt & ipsi fore contra justitiam; v. g. si revelo aliis crimen alterius, ut per ipsos emendetur, quem ego ipse emendare possum. Verum Resp. Neg. Conf. quia prior habet jus in tali loco manendi (saltem seu precipue si concussit justa honoris defensio fugam vetans) neque ob malitiam alterius tenetur ex justitia eum deturere, aut à jure isto recedere. Quare defendere illum & se ibi potest moderatè. In casu autem consequentis potest utrovis modo malum tollere, absque eo, quod cogatur discedere à jure suo sibi antecederet ad invasionem competentis: quia non videtur magis ab aliquo jure suo discedere, quando se per declinationem fori defendit, quam si per exceptionem contra testes, pandendo eorum crimina occulta, si utrovis modo securè se eximere possit.

54. Simulatio innocentis notione licite detegitur.

Corollaria.

DICO IV. Licitum est detegere simulationem ejus, qui falsis virtutibus famam comparavit, quando cedit in aliorum detrimentum, ad illud scilicet impediendum, aliàs nequaquam licet. Prima pars satis constat ex allegatis conclusionibus præcedentibus. Unde si quis verboritate vel astu comparaverit nomen periti advocati vel medici, si mihi certò constet contrarium, pote-

ro id aperire iis, qui alioquin passuri sunt damnum in bonis vel corpore. Similiter possum manifestare pauperes simulatos, qui ex sua simulatione convertunt ad se elemosinas cum detrimento illorum, qui verè pauperes sunt.

Secunda pars probatur: quia eadem videtur ratio de similibus hypocritis, quæ de occultis criminosis. Quod confirmatur: quia etsi fictè virtuosus non habeat jus, ut positivè judicetur esse probus; habet tamen jus, ut non judicetur esse improbus, aut non virtuosus, quam diu hoc exterius non patet, ac nemini nocet. Adeo ut Doctores passim contra *Adrianum* idcirco existimant esse non solum contra charitatem, sed etiam contra justitiam (quæ obligat non detegere, dum abest utilitas ad proprium vel proximorum bonum) detegere talem hypocritam, v. g. mulierculam verè pauperem, quæ simulat pietatem, ut obtineat elemosinas. Vide *Lessium c. 12. dub. 10.* ubi tamen oppositam *Adriani* sententiam probabilem censet.

Petes, an pro lucro consequendo liceat alienum crimen pandere, v. g. si aliquot milleni aurei promittantur? Resp. Neg. Nam ut lucrum etiam longè excedens famam, non possum alienum auferre, aut damnum alteri inferre: hoc enim maximam in universo perturbationem gigneret, dum quisque spe amplioris lucri aliena raperet. Et sic mercator magis industrius posset ab aliis quælibet rapere ad suæ negotiationis lucrosam exercitium.

QUESTIO V.

An Publicitas Criminis excuset à Peccato Detractionis?

NOTA publicum, aliud esse jure tale, aliud factum. Illud dicitur, de quo constat per confessionem aut convictionem Rei, vel per sententiam subsecutam. Quando autem per probationes aut sententiam condemnatoriam solum constat seu declaratur esse de crimine suspectus, tunc hæc ipsa suspicio est jure publica. Publicum factum dicitur, de quo evidenter apud non paucos constat esse factum, sic ut prudentis arbitrio nullà possit tergiversatione celari. Huic accedit publica præsumptio, quando nempe non quidem de facto, sed de vehementibus seu sufficientibus indicis sic constat. Quod factum alii famolum vocant. Tunc autem censetur juxta *Molina Tr. 4. d. 31. n. 4.* res alicubi publica, adeoque fama in communitate amissa, quando ita limites secreti & occulti excedit, ut attentà qualitatè communitatis & hominum conditione moraliter sit prudentis arbitrio ulterius diffundenda. His notatis.

In primis publicitas juris tribuit juxta commu-

55. Secus si simulatio nemini noceat.

56. Probiti nemo licet detegere crimen proximi.

57. Quia publicum jure factum, quod non est factum.

58. Publicitas.